

Đạo đức trong nghiên cứu khoa học

Đỗ Thanh Nghị

Khoa Công nghệ thông tin, ĐHCT
Số 1 Lý Tự Trọng, Ninh Kiều, Cần Thơ
dtngghi@cit.ctu.edu.vn

Ngày 30 tháng 8 năm 2017

Giới thiệu về đạo đức trong nghiên cứu khoa học

Vấn đề đạo đức trong nghiên cứu khoa học

Đạo đức trong nghiên cứu khoa học

Đạo đức trong nghiên cứu khoa học

- ▶ Sử dụng bộ phận của con người trong nghiên cứu
- ▶ Sử dụng động vật trong nghiên cứu
- ▶ Các tranh luận về đạo đức: nghiên cứu tế bào gốc, tác động của công nghệ (vũ khí hạt nhân, di truyền sàng lọc, biến đổi gen)
- ▶ Các vấn đề chuyên môn: tác quyền, bảo mật, etc

Tình thế lưỡng nan đạo đức

Biết các quy tắc

- ▶ Nhà nghiên cứu phải ứng xử như thế nào?
- ▶ Ai nói vậy?

Hiểu rõ quyền và trách nhiệm

- ▶ Đồng tác giả
- ▶ Quyền sở hữu trí tuệ
- ▶ Mâu thuẫn về quyền lợi

Tình thế lưỡng nan đạo đức

Tìm hiểu để nhận ra những sai lầm phổ biến

- ▶ Biến thủ ý tưởng
- ▶ Lừa đảo / thay đổi kết quả nghiên cứu
- ▶ Vi phạm tính bí mật

Tránh xung đột trong nhóm nghiên cứu

- ▶ Giải quyết chúng một cách nhanh chóng

Vấn đề đạo đức trong nghiên cứu khoa học

Vấn đề thường gặp

- ▶ Kinh phí nghiên cứu
- ▶ Đồng tác giả
- ▶ Sao chép văn bản
- ▶ Trách nhiệm của các nhà phản biện / bình duyệt
- ▶ Gian lận trong nghiên cứu

Vấn đề đạo đức trong nghiên cứu khoa học

Đồng tác giả

- ▶ Đồng tác giả chia sẻ trách nhiệm về bài báo
- ▶ Thứ tự tác giả trong bài báo của nhóm nghiên cứu
- ▶ Làm thế nào để xác định thứ tự tác giả
- ▶ Vị trí đầu tiên và cuối cùng thường rất quan trọng
- ▶ Những ai có tên trong danh sách đồng tác giả

Vấn đề đạo đức trong nghiên cứu khoa học

Đồng tác giả

- ▶ Thứ tự dựa trên đóng góp

Sự đóng góp bao gồm

- ▶ Cung cấp ý tưởng
- ▶ Cài đặt
- ▶ Chạy chương trình / thu thập dữ liệu
- ▶ Phân tích kết quả
- ▶ Viết báo / báo cáo

Vấn đề đạo đức trong nghiên cứu khoa học

Lời cảm ơn

- ▶ Một số người có đóng góp nhưng không phải là đồng tác giả
- ▶ Những người đưa ra những lời khuyên
- ▶ Nhà tài trợ kinh phí cho nghiên cứu
- ▶ Người cung cấp một số bài báo trích dẫn
- ▶ Người cung cấp thư viện code
- ▶ Người chỉnh sửa bài báo

Vấn đề đạo đức trong nghiên cứu khoa học

Sao chép văn bản

- ▶ Sao chép 1 hoặc vài câu của người khác là đạo văn
- ▶ Có thể tránh bằng cách trích dẫn nguồn gốc
- ▶ Trích dẫn văn bản thì không được thay đổi nội dung gốc
- ▶ Tránh mất lòng người phản biện khi không thừa nhận đóng góp của họ
- ▶ Kết bạn mới (học giả thích được trích dẫn)
- ▶ Khuyến khích người khác trích dẫn lại công trình của bạn trong tương lai
- ▶ Tránh gian lận trong trích dẫn

Vấn đề đạo đức trong nghiên cứu khoa học

Trách nhiệm của phản biện

- ▶ Nhận xét và đánh giá công bằng: tiêu chuẩn của khoa học, tôn trọng độc lập trí tuệ của các tác giả
- ▶ Phải nhanh chóng trả lại các bản thảo nếu không đủ điều kiện để xem xét nó
- ▶ Tránh xung đột lợi ích: từ chối xem xét hoặc tiết lộ hết các xung đột với ban biên tập
- ▶ Từ chối nhận xét bản thảo của cá nhân có liên hệ cá nhân hay công việc
- ▶ Nên giữ bí mật bản thảo; phải đợi cho đến khi được đăng hay xuất bản
- ▶ Không sử dụng các ý tưởng hoặc kết quả trong bản thảo ngoại trừ có sự cho phép của tác giả

Vấn đề đạo đức trong nghiên cứu khoa học

Gian lận trong nghiên cứu

- ▶ Không nên giả mạo / thay đổi kết quả nghiên cứu
- ▶ Gian lận dữ liệu
- ▶ Tự tạo một số điểm thiếu dữ liệu để hoàn thành một nghiên cứu cho kịp thời gian ấn định

